

УДК 342.53

DOI: <https://doi.org/10.31732/2707-9155-2020-38-25-33>

Конституційно-правовий статус парламентів країн ЄС з республіканською формою правління (змішані республіки)

Частина 2

Баликіна-Галанець Л.І.

*Кандидат юридичних наук, доцент кафедри державно-правових дисциплін,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
тел. (044) 455-57-07, e-mail: ludmilai@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-2619-1912*

Constitutional and legal status of parliaments of eu countries with a republican form of government (mixed republics)

Part 2

Balykina-Halanets L.

*PhD in Law, Docent of the Department of State and Legal Disciplines,
“KROK” University,
Kyiv, street Tabirna, 30-32, Ukraine
tel. (044) 455-57-07, e-mail: ludmilai@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-2619-1912*

***Анотація.** У статті проведено порівняльний аналіз конституційно-правового статусу парламентів країн ЄС з республіканською формою правління. Приділено увагу структурі парламентів, способу їх формування, кількості депутатів та строку їх повноважень. На сьогоднішній день національні інтереси України безпосередньо пов'язані з євроінтеграцією. Для реалізації даного завдання одним із інструментів є дослідження інституту парламенту в країнах Європейського Союзу з республіканською формою правління та застосування деяких принципів функціонування на практиці. Цілісного порівняльного дослідження конституційно-правового статусу парламентів країн ЄС в літературі не проводилося. В Україні не згадують дискусії щодо структури Верховної Ради та доречної кількості народних депутатів. Для розгляду зазначених питань під новим ракурсом у межах цієї статті проведено порівняльний аналіз конституційно-правового статусу парламентів країн ЄС з республіканською формою правління. Аналізуючи країни, які входять до складу ЄС, вбачаємо, що вони мають різні форми державного правління, різні етапи роз-*

витку та становлення державності, відмінні традиції, культуру, ментальність тощо. Автор керується правовим критерієм, а саме формою державного правління, та ставить за мету дослідити особливості структури парламентів і порядку їх формування, кількості депутатів та строку їх повноважень. Дослідження конституційно-правового статусу парламенту України – Верховної Ради, його перспектив реформування з метою вдосконалення є неможливим та неповним без належного правового аналізу конституційно-правового статусу парламентів країн Європейського Союзу. В даному випадку, географія обрана не випадково, адже в нашій країні триває процес євроінтеграції з метою набуття членства в ЄС. Тому досвід зазначених країн повинен бути використаним для становлення парламентаризму в Україні. На основі аналізу робляться висновки щодо доцільності зміни структури Верховної Ради України та потреби зменшувати кількість народних депутатів.

Ключові слова: парламент, форма правління, республіка, змішані республіки.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 1, бібл.: 17

Annotation. The article provides a comparative analysis of the constitutional and legal status of parliaments of the EU countries with the republican form of government. Attention is paid to the structure of parliaments, the method of their formation, the number of deputies, and the term of their powers. Today, Ukraine 's national interests are directly related to European integration. To achieve this objective, one of the tools is a study of the institution of Parliament in the countries of the European Union with a republican form of government and the application of certain principles of functioning in practice. There has been no holistic comparative study of the constitutional and legal status of EU parliaments in the literature. In Ukraine, discussions about the structure of the Verkhovna Rada and the appropriate number of people 's deputies are not fading. To consider these issues from a new perspective, within the framework of this article, a comparative analysis of the constitutional and legal status of parliaments of the EU countries with the republican form of government has been carried out. Analyzing the EU countries, we see that they have different forms of state government, different stages of development and formation of statehood, excellent traditions, culture, mentality, and the like. The author is guided by the legal criterion, namely the form of State government, and aims to explore the peculiarities of the structure of parliaments and the procedure for their formation, the number of deputies, and the term of their powers. A study of the constitutional and legal status of the Parliament of Ukraine – the Verkhovna Rada, its prospects for reform with a view to improvement is impossible and incomplete without a proper legal analysis of the constitutional and legal status of parliaments of the European Union. In this case, geography is not chosen by chance, because in our country the process of European integration for the acquisition of membership in the EU continues. Therefore, the experience of these countries should be used to establish parliamentarians in Ukraine. Based on the analysis, conclusions are drawn on the expediency of changing the structure of the Verkhovna Rada of Ukraine and the need to reduce the number of people 's deputies.

Keywords: parliament, a form of government, republic, presidential republic, mixed republics.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 1, bibl.: 17

Постановка проблеми

На сьогоднішній день національні інтереси України безпосередньо пов'язані з євроінтеграцією. Для реалізації даного завдання одним із інструментів

є дослідження інституту парламенту в країнах Європейського Союзу з республіканською формою правління та застосування деяких принципів функціонування на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання становлення й розвитку державної влади в теоретичному плані загалом та конкретно конституційно-правовий статус парламенту досліджували такі вчені, як В. Волинець, А. Любченко, М. Оніщук, Т. Француз-Яковець, Є. Яценко тощо. Водночас, цілісного порівняльного дослідження конституційно-правового статусу парламентів країн ЄС у літературі не проводилося.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

В Україні не згасають дискусії щодо структури Верховної Ради та доречної кількості народних депутатів. Для розгляду зазначених питань під новим ракурсом у межах цієї статті проведено порівняльний аналіз конституційно-правового статусу парламентів країн ЄС з республіканською формою правління.

Формулювання цілей статті

Аналізуючи країни, які входять до складу ЄС, убачаємо, що вони мають різні форми державного правління, різні етапи розвитку та становлення державності, відмінні традиції, культуру, ментальність тощо. Автор керується правовим критерієм, а саме формою державного правління, і ставить за мету дослідити особливості структури парламентів та порядку їх формування, кількості депутатів і строку їх повноважень країн ЄС з республіканською формою державного правління.

Виклад основного матеріалу дослідження

У процесі реформування України на шляху до членства в Європейській Союз (далі ЄС) досвід функціонування парламентів європейських держав зі змішаною формою державного правління є, як ніколи, актуальним та корисним, тому що в силу багатьох чинників

(історичних, географічних, соціальних, політичних, економічних) запровадження парламентської форми правління на сьогоднішньому етапі розвитку суспільства є неможливим.

Остання група з п'яти країн, які входять до складу ЄС, мають змішану республіканську форму правління. А саме, це Литва, Польща, Португалія, Румунія та Франція. Подивимося, як різниться характеристика парламенту за типом парламенту, способом його формування, кількістю депутатів та терміном їх повноважень у зазначених республіках, на відміну від попередньо проаналізованих.

Почнемо з Литви, яка є унітарною конституційною президентсько-парламентською республікою. Парламент Литовської Республіки є однопалатним, має назву Сейм, здійснює вищу законодавчу владу в країні. Згідно з Конституцією Литовської Республіки Сейм складається з 141 члена, які є представниками народу. Депутати обираються строком на 4 роки на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування [1, ст. 55].

Польща є унітарною президентсько-парламентською республікою. Згідно з Конституцією Республіки Польщі законодавчу владу в країні здійснюють Сейм та Сенат, тобто парламент є двопалатним. У той же час Сейм здійснює контроль за діяльністю Ради Міністрів у межах, які визначені Конституцією та законами [2, ст. 95]. Сейм складається з 460 депутатів. Вибори до Сейму є загальними, рівними, прямими та пропорційними і відбуваються шляхом таємного голосування [2, ст. 96]. Сенат складається зі 100 сенаторів. Вибори до Сенату є загальними, прямими й відбуваються шляхом таємного голосування [2, ст. 97]. Сейм і Сенат обираються строком на 4 роки [2, ст. 98]. Обраним до Сейму може бути польський гро-

мадянин, який має право голосу і не пізніше ніж на день виборів досяг 21 року. Обраним до Сенату може бути польський громадянин, який має право голосу і не пізніше ніж на день виборів досяг 30 років [2, ст. 99]. Отже, різниця в депутатах верхньої та нижньої палат – це вік.

Португалія є парламентсько-президентською республікою. Законодавчу владу в Португалії здійснює парламент – Асамблея Республіки. Асамблея Республіки є зборами, які представляють усіх португальських громадян [3, ст. 147]. В Асамблею Республіки входить мінімум 180, максимум 230 депутатів згідно з виборчим законом [3, ст. 148]. Сьогодні до парламенту обрано 230 депутатів на чотирирічний термін [4]. Депутати обираються за виборчими округами, географічні кордони яких встановлюються в законі, який також може передбачити створення багатомандатних та одномандатних округів, а також встановити їх характер і доповнення з тим, щоб забезпечити застосування пропорційної системи й методу найбільшої середньої д'Ондту при розподілі мандатів відповідно до поданих голосів. Число депутатів, обраних від кожного багатомандатного виборчого округу, що знаходиться на національній території, за винятком єдиного національного округу, якщо він створений, пропорційне кількості зареєстрованих у ньому виборців [3, ст. 149].

Румунія є президентсько-парламентською республікою. Згідно з Конституцією Румунії парламент є верховним представницьким органом румунського народу і єдиною законодавчою владою країни. Парламент складається з Палати Депутатів і Сенату [5, ст. 58]. Палата Депутатів і Сенат обираються загальним, рівним, прямим, таємним і вільно вираженим голосуванням відповідно до виборчого закону [5, ст. 59]. Сьогод-

ні в парламенті працює 465 депутатів: у нижній палаті 329, а в верхній – 136. Палата Депутатів і Сенат обираються строком на чотири роки [5, ст. 60].

Останньою країною є президентсько-парламентська республіка Франція. Згідно з Конституцією Французької Республіки Парламент складається з Національних зборів і Сенату. Депутати Національних зборів обираються прямим голосуванням. Сенат обирається шляхом непрямого голосування. Він забезпечує представництво територіальних колективів Республіки. Французи, які проживають за межами Франції, представлені в Сенаті [6, ст. 24]. На сьогоднішній день у Національні збори обрано 577 депутатів [7], а в Сенат – 348 [8]. Термін повноважень: Національні збори – 5 років [9], а Сенат – 6 років [8].

Нижче представлена таблиця, де відображені узагальнюючі відомості про парламенти країн ЄС зі змішаною формою правління.

Перш ніж перейдемо до порівняльного аналізу зазначених країн та України, звернемося до теорії. Розглянемо тлумачення та принципи діяльності бікамерального парламенту, а потім дослідимо питання: чому в українському парламенті 450 народних депутатів.

Простежуючи тенденції останніх десятиріч, відзначається стійкий процес формування двопалатних парламентів як у федеративних, так і в унітарних державах. Дискусія про реформування структури законодавчого органу в Україні, про необхідність створення двопалатного парламенту триває з часу проголошення незалежності. Ця тема актуальна, тому що формування двопалатної Верховної Ради України є однією зі складових назрілої нині конституційної реформи. Цей фактор безпосередньо матиме вплив на розвиток парламентаризму в країні. Як справедливо зазначає А. Любченко, бікамералізм обумов-

Парламенти країн ЄС зі змішаною формою правління

№	Назва країни	Назва парламенту	Тип парламенту	Спосіб формування	Кількість депутатів	Термін повноважень
1	Литва	Сейм Литовської Республіки	Однопалатний	Вибори	141	4 роки
2	Польща	Національні збори Польщі	Двопалатний	Сейм (нижня палата) – вибори; Сенат (верхня палата) – вибори	560 (460+100)	4 роки
3	Португалія	Асамблея Республіки	Однопалатний	Вибори	230	4 роки
4	Румунія	Парламент Румунії	Двопалатний	Палата депутатів (нижня палата) – вибори; Сенат (верхня палата) – вибори	465 (329+136)	4 роки
5	Франція	Парламент Франції	Двопалатний	Національні збори (нижня палата) – вибори; Сенат (верхня палата) – вибори	925 (577+348)	5 років 6 років

Джерело: складено автором

люється в Україні такими факторами: «1) необхідністю кардинального реформування владних структур з метою покращення якості рішень законодавця; 2) необхідністю конституційних змін як протипази політичному свавілля та бізнес-лобізму; 3) потребою регіонального представництва в парламентських структурах з метою подолання розколу суспільства» [10]. Побудова сильної держави повинна спиратися не лише на центральну владу, а й на спільність інтересів усіх її регіональних складових. В основі цього процесу – перехід до двопалатного парламенту [11].

Історія інституту бікамералізму повчальна і багатогранна. Причини формування двопалатного парламенту в різні часи були різними і життєво необхідними. Цей інститут бере свої витоки з давніх часів. Первинними прототипами сьогоденних двопалатних парламентів були Народні збори та Рада Чотирьох-

сот в Афінах, Народні збори і Сенат у Римі. Виникнення професійного двопалатного парламенту і його поширення у світі прийнято пов'язувати з Англією. Формування бікамерального законодавчого органу в цій країні насамперед пов'язане з пошуком соціальних компромісів, більш справедливої та рівноправної репрезентації в парламенті інтересів усіх соціальних верств суспільства та груп населення. Незважаючи на ефективну роботу парламенту Великої Британії, існують як позитивні, так і деякі негативні сторони бікамералізму. Китайський учений Мінг Мінг Ліу в своїй статті «Analysis of Bicameralism including Pros and Cons» («Аналіз бікамералізму, включаючи за і проти») визначив характеристики двопалатного законодавчого органу [12]. Аргументами на користь бікамерального парламенту є, по-перше, те, що така структура законодавчого органу

допомагає збалансувати державні питання з питаннями місцевого значення. Оскільки верхня палата представляє такий спектр громадян, особливу увагу яких спрямовано на певне коло питань. Нижня палата представляє вузьке коло громадян, що допомагає зосередитися на місцевих проблемах. По-друге, така структура законодавчої влади може збалансувати інтереси більшості та права меншості. По суті двопалатна система перешкоджає тиранії більшості. Якби була тільки верхня палата, меншості було б важко зібрати достатньо сил, щоб завоювати більшість і бути обраними. Таким чином, представники можуть спеціалізуватися на питаннях виборців. Наявність верхньої палати може допомогти впоратися з більш широким колом питань, з якими стикається населення загалом. Нижня палата матиме труднощі з питаннями більш широкого значення, оскільки є представництвом різних інтересів. Ще однією позитивною характеристикою є те, що бікамеральний парламент також допомагає стабілізувати політичне замовлення. За допомогою бікамералізму законодавчий орган не є всевладним, його діяльність може бути обмежена виконавчою гілкою влади за рахунок права вето.

Стосовно негативних ефектів у функціонуванні двопалатного законодавчого органу вчені наголошують на іншому. Насамперед виокремлюється неефективність, тобто наявність двох палат означає складне досягнення консенсусу в ухваленні єдиного рішення. Це робить законодавчий процес украй повільним і трудомістким. Прийняття певного закону, як правило, потребує місяців обговорення, щоб пройти відповідну процедуру, хоча багато дослідників бікамералізму вважають, що вищевказаний аспект дає змогу приймати більш зважені рішення, добре продумані й обґрунтовані. Наступна негативна відмінність від мо-

нокамерного парламенту – це те, що в сучасному вигляді бікамералізм знищує ідею загального виборчого права, в якому окремі групи людей мають більше впливу на законодавчий процес. Наприклад, у Сполучених Штатах Америки до Сенату обирається по два представники від штату. Проблема полягає в тому, що густина населення в кожному штаті різна і кількість виборців на одного представника відповідно різниться. І останнє – бікамеральний законодавчий орган є дорожчим в обслуговуванні. Друга палата значно збільшує загальні витрати на орган законодавчої влади. Тим не менше, для промислово розвинених країн ця сума незначна порівняно із загальним бюджетом. Фактор вартості не може бути головним для національних урядів, але може відігравати помітнішу роль у місцевих органах влади.

Попри вказані негативні аспекти бікамералізму, на нашу думку, створення другої палати пов'язане з більш результативною діяльністю законодавчої влади, що зумовлює розвиток демократії в країнах, які мають більший досвід, взяти хоча б за приклад Форум сенатів світу від 14 березня 2000 р. [13].

Обговорення бікамеральної структури парламенту в нашій країні поновилося під час проведення Всеукраїнського референдуму 2000 р., одне з питань якого мало на меті оцінити доцільність упровадження двопалатності. Питання було сформульовано конкретно: «Чи підтримуєте Ви необхідність формування двопалатного парламенту в Україні, одна з палат якого представляла б інтереси регіонів України і сприяла б їх реалізації, та внесення відповідних змін до Конституції України та виборчого законодавства?» За підтримку цього питання проголосувало близько 82% виборців, але на практиці впровадження результатів Всеукраїнського референдуму, імплементація їх у нормативно-правову

площину не відбулися в силу гострого політичного протистояння. У цьому разі доцільність поступилася політичним амбіціям. Світова практика, на нашу думку, була проігнорована певними політично заангажованими колами.

У процесі тривалої дискусії щодо створення ефективної форми парламенту очевидними стали низький ступінь досліджень доцільності впровадження бікамералізму в Україні, певна, на нашу думку, зацікавленість олігархічних кіл у досягненні своїх «вузьких» інтересів у разі хаосу та невизначеності в парламенті.

Аналізуючи діяльність парламенту в Україні, Є. Яценко у своїй праці «Напруга цивілізації, або Неминучість двопалатного парламенту» зауважує, що в Україні можливості однопалатного парламенту вже вичерпані, у нас немає законодавчого органу, влаштованого так, щоб він міг зважувати пріоритетність, ступінь актуальності та законності інтересів протилежних груп населення, протилежних своїм психологічним установкам і політичним орієнтаціям [14]. Ця позиція є дуже важливою з огляду на максимальне представлення в парламенті інтересів усіх соціальних груп та регіонів. За двопалатного парламенту виразником інтересів регіонів є одна з палат, що сприятиме ухваленню законів, у яких повніше відображалися б інтереси регіонів.

Таким чином, на сьогодні пропонувані аргументи на користь бікамералізму є по суті аргументами забезпечення більш широкого представництва, що дасть змогу врахувати інтереси більшої кількості суспільних груп, своєчасно бачити і постійно тримати в полі зору дестабілізуючі соціальні процеси, ефективно впливати й упереджувати небажані наслідки, виключити в повсякденній діяльності при прийнятті рішень поспішність, непрофесіоналізм, лобію-

вання та обстоювання інтересів певних олігархічних груп, клановість, заполітизованість, забезпечення стабільної роботи уряду тощо [15].

Переходимо до питання чисельності народних депутатів в українському парламенті. Кількість депутатів в українському парламенті з моменту проголошення незалежності була незмінна. В Основному Законі закріплений конституційний склад Верховної Ради України – 450 народних депутатів [16]. Згідно з Виборчим кодексом України, «вибори народних депутатів України здійснюються на засадах пропорційної системи за єдиними списками кандидатів у депутати у загальнодержавному виборчому окрузі, з яких формуються регіональні виборчі списки кандидатів у депутати від партій» [17]. На нашу думку, така система виборів та загальна чисельність народних депутатів є виправданими для України.

Таким чином, проаналізувавши вищезазначені республіки, вбачаємо, що інститут парламенту має неоднакові характеристики. Наприклад, Польща, Румунія та Франція, які є унітарними країнами, як і Україна, мають двопалатну структуру парламенту. Водночас, звертаємо увагу, що в зазначених країнах як до нижньої, так і до верхньої палати депутати обираються на всенародних виборах. У Польщі різниця до кандидатів у депутати тільки у віковому цензі, який піднімається до 30 років для кандидатів у депутати у Сенат. А у Франції різниця в тому, що до верхньої палати обираються представники французів, які живуть за межами республіки. Зважаючи на наш аналіз, ми підтримуємо прихильників необхідності змінити структуру парламенту в Україні, особливо зважаючи на останні події (неконституційне відмежування певної частини країни та довготривалі бойові дії на сході України), тобто явний розкол народу

та різниця у політичних і культурних поглядах. Верхня палата може виступити певним важелем, що урівноважить одвічні суперечки українців між собою. Запровадження зазначених змін може допомогти Україні реалізувати принципи правової держави та верховенства права, що допоможе наблизитися Україні до членства у ЄС.

Ще одна відмінність – це кількісний склад депутатів у законодавчих органах. Якщо парламент є унікамеральний, то кількість у рази менша: Литва – 141, Португалія – 230, а в бікамеральних така картина: Польща – 560, Румунія – 588, Франція – 925. Згадаємо, що у Верховній Раді 450 народних депутатів. Отже, для України важливо зважати на приклад європейських держав і, як зазначено вище, змінити структуру парламенту на двопалатну, постійно піднімати питання щодо потреби зменшити кількість народних депутатів є недо-

речним, змінювати принцип рахування кількості представників народу в парламенті не треба.

Висновки

Проведений конституційно-правовий аналіз статусу парламенту в європейських республіках засвідчує неоднаковість характеристики даного інституту. Нашій країні, яка перебуває на шляху до членства в Європейській Союз, варто перейняти досвід країн, у яких діють парламенти з бікамеральною структурою, та принципи їх діяльності. Запровадження зазначених стандартів організації та функціонування законодавчої влади допоможе Україні реалізувати принципи правової держави і верховенства права, що допоможе припинити суперечки між людьми в середині країни (повернути єдність України та завершити війну на сході), і ближче наблизитися до членства у ЄС.

Література

1. The Constitution of the Republic of Lithuania (in English). URL : <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm> (дата звернення 07.01.2020)
2. The Constitution of the Republic of Poland (in English). URL : <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm> (дата звернення 07.01.2020)
3. Constitution of the Portuguese Republic Seventh Revision (in English). URL : <https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/Constitution7th.pdf> (дата звернення 07.01.2020)
4. Members.TheAssembly of the Republicofficial website. URL :<https://www.parlamento.pt/sites/EN/Members/Paginas/Members.aspx> (дата звернення 07.01.2020)
5. Constitution of Romania (in English). URL : http://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_2&par1=0&idl=2 (дата звернення 07.01.2020)
6. Constitution of France (in English).URL : <http://www2.assemblee-nationale.fr/langues/welcome-to-the-english-website-of-the-french-national-assembly> дата звернення 07.01.2020)
7. The French National Assembly. Official website.URL : <http://www.assemblee-nationale.fr/dyn/vos-deputes> (дата звернення 07.04.2020)
8. The French Senate. URL : <http://www.senat.fr/elus.html> (дата звернення 07.01.2020)
9. Role and powers of the National Assembly. Official website of the French National Assembly. URL : http://www2.assemblee-nationale.fr/langues/welcome-to-the-english-website-of-the-french-national-assembly#node_9511 (дата звернення 07.01.2020)
10. Любченко А. В. Шляхи удосконалення парламентаризму в Україні (в аспекті проблеми двопалатності). *Державне управління: теорія та практика (Періодичне електронне видання)*. 2010. № 1. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10lavapd.pdf> (дата звернення 07.01.2020)
11. Оніщук М. Бікамералізм як вимога часу. *Дзеркало тижня*. Україна, від 4 квітня 2014 р. URL: http://gazeta.dt.ua/internal/bikameralizm-yak-vimoga-chasu_.html. (дата звернення 07.01.2020)
12. Analysis of Bicameralism including Pros and Cons. URL: <http://www.oocities.org/eaglemap/bicameralism.html> (дата звернення 07.01.2020).

13. Meeting of the Senates of the World 14 march 2000. *Forum of the World's Senates*. URL: <http://www.senat.fr/senatsdumonde/english/cr11.html> (дата звернення 07.01.2020).

14. Ященко Е. Г. Напряжение цивилизации, или Неизбежность двухпалатного парламента: эссе. Коростень : [б.и.], 2003. 31 с.

15. Француз-Яковець Т. А. Ідея бікамералізму в Україні, мотиви, рушії, історичні аспекти. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. Вип.6. Т.1. Київ, 2010. С. 31-34.

16. Конституція України: Закон від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (дата звернення 07.01.2020).

17. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 7, № 8, № 9. Стр. 5. Ст. 48 (дата звернення 07.01.2020).

Reference

1. The Constitution of the Republic of Lithuania (in English) (1992), available at: <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm> (Accessed 7 January 2020)

2. The Constitution of the Republic of Poland (in English) (1997), available at: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm> (Accessed 7 January 2020)

3. Constitution of the Portuguese Republic Seventh Revision (in English) (2005), available at: <https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/Constitution7th.pdf> (Accessed 7 January 2020)

4. Members. The Assembly of the Republic official website, available at: <https://www.parlamento.pt/sites/EN/Members/Paginas/Members.aspx> (Accessed 7 January 2020)

5. Constitution of Romania (in English) (1991), available at: http://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_2&par1=0&idl=2 (Accessed 7 January 2020)

6. Constitution of France (in English) (1958), available at: <http://www2.assemblee-nationale.fr/langues/welcome-to-the-english-website-of-the-french-national-assembly> (Accessed 7 January 2020)

7. The French National Assembly (2020). Official website, available at: <http://www.assemblee-nationale.fr/dyn/vos-deputes> (Accessed 7 January 2020)

8. The French Senate (2020). Official website, available at: <http://www.senat.fr/elus.html> (Accessed 7 January 2020)

9. Role and powers of the National Assembly (2020). Official website of the French National Assembly, available at: http://www2.assemblee-nationale.fr/langues/welcome-to-the-english-website-of-the-french-national-assembly#node_9511 (Accessed 7 January 2020)

10. Liubchenko, A.V. (2010), “Ways to improve parliamentarism in Ukraine (in the aspect of the bicameralism)”, *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka (Periodychnye elektronnye vydannia)*, vol. 1, available at: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10lavapd.pdf> (Accessed 7 January 2020)

11. Onischuk, M. (2014), “Bicameralism as a requirement of time”, *Dzerkalo tyzhnia*, available at: <http://gazeta.dt.ua/internal/bikameralizm-yak-vimoga-chasu-.html>. (Accessed 7 January 2020)

12. Analysis of Bicameralism including Pros and Cons (2020), available at: <http://www.oocities.org/eaglemap/bicameralism.html> (Accessed 7 January 2020).

13. Meeting of the Senates of the World 14 march 2000. *Forum of the World's Senates*, available at: <http://www.senat.fr/senatsdumonde/english/cr11.html> (Accessed 7 January 2020).

14. Jashhenko, E.G. (2003), “The tension of civilization, or the inevitability of a bicameral parliament: an essay”, Korosten, Ukraine.

15. Frantsuz-Yakovets, T. A. (2010), “The idea of bicameralism in Ukraine, motives, drivers, historical aspects”, *Pravnychny visnyk Universytetu «KROK»*, issue 6, vol. 1, pp. 31-34.

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Constitution of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?lang=en> (Accessed 7 January 2020).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Electoral Code of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20?lang=en> (Accessed 7 January 2020).

Стаття надійшла до редакції 12.01.2020 року